

Úsáid do theanga

Na Beacha agus na Bláthanna

Cé chaoi bhfuil tú - Is ainm dom, Bhfuil fonn leathair ort
Kay key wiil too - iss an-im dum, Will fown la-har urt
Hi, my name is - wanna have sex??

Táim cosúl le oileán tropiceach, te, tais is ag feitheamh ar thurasóirí.
Toyim kuss-ool le illawn trop-i-cock, the tash is egg feh-hiv err hurass-ore-ee
I ‘m like a tropical island: hot, wet, and waiting for tourists.

Tá úradóir draíochta agam a labhrann liom. I ndáire, Éist tá see ag rá rud éigin liom anois. Deir sé nach bhfuil tú ag chaitheamh aon fo-bhristí. An fíor sin. (No) Ó caithfidh go bhfuil sé uair a chloig tapaidh.
Taw ooradore dree-ockta ogum a lao-ron lum. Ih naw-rear-a. Aysht taw shay egg raw rudd aygun lum ahnish. Der shay knock will too egg cohiv ayun fuh-vreeshty. Un fear shin. [no] Ó cohee guh will shay oore a hllgg topee.
“I have this magic watch that can actually talk to me. Seriously, it’s saying something right now.” Put ear to watch. “It says that you’re not wearing any underwear, is that true?.” [No.] “Oh...” Tap watch a few times. “That’s the problem... my watch is an hour fast!”

Ráiteasaí ait
An mbíonn ěsos chaiféi ag fostaithe Barrys
Do Barrys employees take coffee breaks?

Cén dath gruaige a chuirtear síos ar ceadúnas tiománaí fir maol
What hair color do they put on the driver’s licenses of bald men?

Má Úsáidtear spúnóga agus gamhlógíní beaga chun leanaí a bheathú, cad a núsáidtear sa tSín, biorán fiachail?
Most mothers feed their babies with little spoons and forks. What do Chinese mothers use? Toothpicks?

Má bhíonn an teocht ag nóid inniu agus amárach beidh dhá uaire níos fuaire, cé

chomh fuar is a bheidh sé?
If it’s zero degrees outside today and it’s supposed to be twice as cold tomorrow, how cold is it going to be?

Fíricí
Tá fuil Damhán Fhalla tré dhearcach
Spiders have transparent blood.

Admhaíonn duine as gach trí athair nua go mblaiseann siad bainne bhrólaigh a mhná chéile.
One in three new dads in Britain have admitted to trying their partner’s breastmilk

Braitear chuile boladh níos tréanadh le linn tréimhse ubhsceitheadh
A woman’s sense of smell is most sensitive during ovulation.

Chun tú fhéin a scaoileadh ó ghreim chrogall, brú do dhá ordóg isteach in mealla a súile. Scaoileadh sé leat ar an bpointe.
To escape the grip of a crocodile’s jaws, push your thumbs into its eyeballs. It will let you go instantly.

Nathanna Greannmhara

B’fhearr tuiscint a fháil ar bheagán ná mítuiscint a fháil ar an rud uilig.
Better to understand a little than to misunderstand the lot.

Tá talan ag chuile dhuine. Ach osclaíonn roinnt an heart níos luaithe
Everyone is gifted. But ome open the package sooner.

Séard is fobhaile ann ná áit ar a dtugann siad ainmneacha na crainnte a ghearradar ar na sráideanna.
A suburbs is an area where they cut down trees and then name the streets after them.

Bhí colscaradh idir mé fhéin is mífhear céile ar chúis reilgiúnda. Shíl seisean gurb Dia, é ach níor shíl mé.
My husband and I divorced over religious reasons. He thought he was God and I didn’t!

opened new doors of creativity to him) agus, ar ball, a d’ofráil áit chónaithe (who offered a place to live) do Sheán, Ruth agus na leanaí. Nuair a bhí ar an Riadach Brú na Gráige (The Graige Hostel), áit ina rabhadar ina gcónaí (in which they were living), a fhágail chun bogadh go (to move to) tigh de hÓra is i gcairt le capaillín á tarraingt (in a cart with a horse/pony pulling it) a iompraíodh giuirléidí Uí Riada agus a chaipéisí féin. Ba chumhin le (It was recalled by) Sean de hÓra an t-aistear (the journey) agus an Riadach ar chipíní (on little sticks/tenter-hooks) ar eagla go séidfheadh an ghaoth sách laidir (for fear that the fairly strong wind would blow) a bhí ag séideadh aon chuid dá chuid (any part of his) páipéarachais agus saothair scríofa (paperage and written work). Radharc cinnte in aon scannán (A scene certainly in any film) a dheánfar (which will be made) ar shaol, ar shaothar agus ar ardéirimíúlacht (genius) Sheáin Uí Riada ar ball.

Is dócha gur Mise Éire an Chloch is Mó ar a Phaidrín (The greatest stone/bead on his rosary) chomh fada agus a bhaineann sé le cóiríú ceoil (arranging music). Ach d’fhág se fianaise oidhreachtúil (heritigal witness) níos leithne fós (broader still) mar gur thuig sé tábhacht na teanga (he understood the importance of the language) don mheon agus don mheanma Éireannach (to the Irish mind and spirit/morale).

Cúpla Focal

An Féinmharú agus Féiniúlacht an Duine. (Cuid a haon)

Le Seosamh MacMuirí

Is iomaí duine inár measc a fágadh faoi chumha mhór le hachar blianta anuas. Dóibh siúd a thiomnaím an t-alt gairid seo. Bhí orm síniú an tsagairt a fháil ar chárta aifrinn deireadh na seachtaine seo caite agus chuir sé i mbun machnaimh mé. Bhíos ag caint le bean óg ar na mallaibh a bhfuil buaireamh na hailse uirthi ar an láimh eile. Caithfidh sí gabháil faoi scin agus caithfidh sí, ar leas a sláinte, obair leathaimsire a chaitheamh de leataobh cé go bhfuil gá airgid uirthi ag an am céanna. Tá an bhean óg ag iarraidh a greim a choinneáil ar an saol abhus ach féach gur chuir fear óg a comhaoise lámh ina bhás féin. Ní raibh aon aithne acu ar a chéile agus ní bheidh feasta, faraor. Is trua sin. B’fhéidir leo tacu lena chéile, cá bhfios?

Seoladh ríomhphost thart ar m’ionad oibre roinnt blianta ó shin. Bhí stiúrthóir á lorg acu le haghaidh tionscnaimh áirithe. Ba léir nach raibh siad in ann teacht ar éinne a bheadh sásta an tionscnamh a stiúrá. ‘Young Male Suicide in the West of Ireland’ an teideal a bhí air. Ní dhearna mé féin ach aon bhliain socheolaíochta amháin ar an ollscoil, ach nuair ba léir nach bhfaighfí éinne eile leis an obair a dhéanamh, thoiligh mé féin glacadh leis. Chas bean óg an tionscnaimh is an teidil liom go gairid ina dhiaidh sin. Agus cén fáth go raibh oiread spéise aici in ábhar

chomh tromchúiseach? “Mar go bhfuil brón is buaireamh orm mo chuid deartháireacha a fheiceáil amach doras an tí le freastal ar oiread sochraidí dá gcairde” a dúirt sí liom.

Ní Liatroim a bhí i gceist. Bhí sí fiosrach a dúirt sí. Chromamar chun oibre. Mheasas béim a leagan ar ábhar nach gnách béim a leagan air. Leagas béim ar an gcaint. Is dlúthchuid den duine í an chaint. Más é an duine an t-éadach, de réir an tseanfhocail, is í an chaint croí an duine? ‘When I speak another language I enter another country, I become another person’ a dúirt an té a dúirt.

Athraíonn meanma an duine agus a shaoldhearcadh nuair a chasfaidh sé ar theanga seachas a chéile agus is fíor sin, cuid mhaith, nuair a athróidh duine ó réim chainte amháin (language register), fiú amhain, go réim eile laistigh d’aon teanga amháin.

Tá roinnt ghnáth-theilgean Béarla ar cheart cur ina n-aghaidh, dar liom. ‘Everyman has a breaking point’ is ea ceann acu. Ní fíor an ráiteas é sin ach an méid a chreidimid ann. Cé dúirt an chéad lá é, cé a cheap an chéad lá é, nó cén taighde a chruthaigh riamh é? Chonaic mé a mhalairt á chruthú ag daoine macánta ciúine nach dtarraingeodh aird éinne againn. Cén fáth go ndéarfaimis ach an oiread, nuair a dhéanfaimid botún éigin, ‘I could have killed myself’? Ba chóra dúinn an bás a imirt ar an nath cainte sin in áit a chothú sa bhfochomhfhios ionainn féin nó in éinne dár gcomhlúadar.

An máistir, an múinteoir, agus na dáлтаí

The Irish language classes for adults, which have been running over the past few months, initially in The Castle, Manorhamilton and more recently at Gaelscoil Chluainín, attracted many foreign-nationals interested in learning the language. The nationalities who participated in the ranganna gaeilge included people from Belgium, Holland, Latvia, Germany, Ukraine, Spain, England and Austria. Some of those involved are pictured at their Christmas party in Heraghty’s Half Way House, Manorhamilton. Standing rear from left: Ian Gardner, Roddy Connolly Cainteoir Dúchais, Annemarie Beglane, Austria, David Spence, England, Centre from left: Sara Garcia, Spain, Bernadette Ní Oireachtaigh (Heraghty) Bean an Tí, Brid Ní Dhonechú, Múinteoir, and front Ríte Mhig Fhionnaile, Ukraine.

Alt na Foghlaimeoirí

An Riadach

Le Colm Ó Tórna: Eagraitheoir Saol

Ar nós búcla ar an saol (a buckle on life) a bhí Seán Ó Riada, dar leis an bhfile, Seán Ó Ríordáin. Is cinnte gur fhear é a sheas amach go gléghéal (who stood out brightly) in aon chomhlúadar (in any company). Bhí an carisma sin aige agus é lán-abalta (and he well able) é féin a chur in iúl (to present himself) in aon chomhlúadar ar bith (in any company whatever).

Caitilís ina shaol (A catalysis in his life) ab ea turas a thug sé ar (a vist he gave to) Ghaeltacht Chorca Dhuibhne i gCiarraí tamall tar éis dó filleadh (a little while after returning) ón bhFrainc. Bhí d’aidhm aige (He had hoped to) a bhuanna a chur ar a súilibh thall (to display his talents over there) ach ní mar a shíl sé a bhí (but it did not occur as he had hoped).

Ach nuair a thug sé faoi (But when he undertook) ceol agus amhránaíocht dúchais na hÉireann a shaothrú agus a láithriú (to cultivate and present) i dtéarmaí nua nó claochlaithe (in new terms or tranformed) d’fháiltigh muintir na Fraince (the French welcomed) agus, go deimhin, muintir an domhain (the world community) roimh a shaothair. An Ath. Tadhg Ó Murchú a chéad sheol chuig (first sent him to) Corca Dhuibhne é; Seán de hÓra na hamhránaíochta dúchais (of the traditional style singing) a d’oscail doirse cruthaíochta úra dó (who